

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Робоча програма з навчальної дисципліни
"БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів спеціальності 8.18010014
"Управління фінансово-економічною безпекою"
всіх форм навчання

Харків. Вид. ХНЕУ, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 1 від 30.08.2013 р.

Укладач Котов А. М.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Безпека банківської діяльності" для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою" всіх форм навчання / укл. А. М. Котов. – Х. : ХНЕУ, 2014. – 34 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями, темами і формами занять. Наведено плани лекцій, практичних і семінарських занять, напрями індивідуальної роботи студентів, методичні рекомендації щодо закріплення отриманих знань, систему оцінювання знань студентів, а також список рекомендованої літератури.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою" всіх форм навчання.

Вступ

У сучасних умовах одну з найважливіших ролей у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє безпека банків як головне джерело забезпечення нормального функціонування банківської системи та поточної господарської діяльності підприємств незалежно від форми власності та сфери господарювання.

Безпека підприємницької діяльності є однією із головних умов успішного функціонування бізнесу не тільки в Україні, а й у всьому світі. Практично немає жодної країни, де б цій проблемі не приділялась певна увага. Особливо гостро вона постає в країнах, де ринкові механізми перебувають у стадії розвитку. У цей період дуже частими є різні кризи політичного, економічного, соціального характеру, недосконалим стає законодавство, значно відстає від реалій життя менталітет населення.

Усе це є підґрунтям для виникнення різних небезпечних явищ у підприємстві – загроза його існуванню, недобросовісна конкуренція, зростання злочинності. За таких обставин правоохоронні органи не в змозі ефективно протистояти численним правопорушенням. Об'єктивно формується необхідність захисту особистості і бізнесу силами самих підприємців. І однією з основних умов існування та ефективності такого захисту є нормативно-правові заходи, які розробляє держава. Світова практика показує, що захист приватної власності і підприємницької діяльності на 70 % здійснюється саме на приватному рівні, тобто без монополії з боку держави.

Отже, забезпечення безпеки бізнесу силами приватних органів і організацій є закономірним явищем у суспільстві з ринковими відносинами. Водночас безпека бізнесу є складовою частиною національної безпеки країни, їй належить відповідна роль у формуванні економічної та соціальної політики. З огляду на це безпека бізнесу набуває ознак самостійного виду діяльності і потребує відповідного правового статусу та регулювання.

На сьогодні в українських банках склалася певна система безпеки їх діяльності, яку можна розглядати як стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечуються реалізація основних інтересів, пріоритетних цілей

банків, захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів незалежно від умов їх функціонування. Основним критерієм ефективності безпеки банківської діяльності є стабільність фінансового і економічного стану банку.

Метою безпеки банківської діяльності є усунення можливостей завдання банку збитків або упущення ним вигоди, забезпечення його ефективної діяльності та якісної реалізації операцій і угод.

Досягнення мети безпеки банківської діяльності забезпечується виконанням таких завдань:

- профілактика та запобігання правопорушенням і злочинним посяганням на власність, персонал та імідж банку;

- своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку, проведення заходів щодо їх нейтралізації;

- оперативне виявлення змін і негативних тенденцій у сферах діяльності, інтересів та інформаційної уваги банку, своєчасне реагування елементів його структури на них;

- виявлення та формування умов, сприятливих для реалізації банком своїх інтересів;

  - виховання та навчання персоналу банку з питань безпеки;

- послаблення шкідливих наслідків від акцій конкурентів або злочинців із підриву безпеки банку;

- збереження і ефективне використання фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів банку.

Сприймаючи безпеку банківської діяльності як багатогранну систему захисту інтересів банку, можна визначити її основні види, під якими розуміють сукупність заходів єдиної спрямованості, що здійснюються у межах відповідної групи завдань безпеки.

Надійність та ефективність банківської діяльності забезпечуються через реалізацію відповідних вимог до системи безпеки банку (безперервність, плановість, конкретність, активність, універсальність та комплексність).

Сили безпеки керуються у своїй діяльності відповідними принципами, в основу яких покладено принцип законності. Останній передбачає, що заходи, які здійснюються в необхідних для забезпечення безпеки

банківської діяльності межах, ґрунтуються на чинному законодавстві України та визнаних міжнародних актах, постановах Кабінету Міністрів України, указах Президента України, нормативних актах Національного банку України, міністерств і відомств, нормативних документах місцевих органів влади та самого банку.

Заходи безпеки банку реалізуються у формі охорони, режиму та інформаційно-аналітичного забезпечення його діяльності. Такі форми реалізації заходів безпеки у практичній діяльності банків найбільш характерні для банківського бізнесу і застосовуються практично всіма банками світу.

Програма навчальної дисципліни "Безпека банківської діяльності" включає тематичний план із розподілом навчального часу за темами і формами занять, містить практичні рекомендації до його вивчення, а також список рекомендованої літератури.

У процесі вивчення навчальної дисципліни "Безпека банківської діяльності" студенти знайомляться з принципами і підходами до питань безпеки банківської діяльності, використовуючи при цьому знання, отримані в процесі вивчення дисциплін "Економіка підприємства", "Бухгалтерський облік", "Фінанси", "Облік і аудит у банках", "Фінансовий менеджмент", "Аналіз діяльності банків".

Мета і завдання навчальної дисципліни – дати студентам базові знання для поглибленого вивчення теорії і практики безпеки банківської діяльності.

У процесі вивчення навчальної дисципліни мають бути вирішені такі завдання:

з'ясування порядку безпеки банківської діяльності, нормативно-правових актів, які регулюють безпеку банків;

здобуття практичних навичок ефективної безпеки банків.

Предметом вивчення дисципліни є економічні, організаційні, правові питання, що виникають у процесі безпеки банківської діяльності.

Програма навчальної дисципліни передбачає, окрім лекцій, виконання задач, а також самостійну роботу студентів із підготовки рефератів на відповідні теми, передбачені даною програмою.

Структура навчальної дисципліни наведена у табл. 1.

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 5 Кількість модулів: 2. Самостійна робота, консультації	Шифр та назва галузі знань: 1801 "Специфічні категорії"	Нормативна. Рік підготовки: 2 (6). Семестр: 3 (11)
Кількість годин: загальна 180	Шифр та назва спеціальності: 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою"	Лекції: 32 години. Практичні заняття (семінари): 32 години. Самостійна робота: 106 годин. Поточні консультації: 10 годин
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 8. Кількість годин на тиждень: 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: підсумковий модульний контроль

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Опис компетентностей, які набуває та здатен продемонструвати магістр після опанування навчальної дисципліни "Безпека банківської діяльності" (табл. 2).

З метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні до початку вивчення навчальної дисципліни опанувати знання і навички в галузі загальної економічної теорії, макро- і мікроекономіки, теорії організації, теорії управління безпекою соціальних систем, економіки підприємства, економічного аналізу, обліку, маркетингу, оподаткування.

Спеціально-предметні компетентності з навчальної дисципліни

Змістовні модулі	Компетентність, яка формується у рамках модулів	Знання (мінімальний досвід)	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності	Здатність до розробки системи економічної безпеки банку	Знання теорії конкуренції, менеджменту організації, основ стратегічного управління, існуючі інформаційні потоки на підприємстві; мету і завдання безпеки банківської діяльності; види безпеки банківської діяльності та форми її організації; основні системоутворюючі законодавчі акти щодо регламентування безпеки банківської діяльності в Україні; правове забезпечення інформаційної безпеки	Вміти будувати ефективну організаційну структуру банку для забезпечення його безпеки визначати правове забезпечення інформаційної безпеки банку; приймати рішення з питань правової охоронної діяльності в Україні	Обґрунтування необхідності та доцільності створення системи економічної безпеки банку	Ініціативність при формуванні стратегії розвитку банку, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах

		банку; правові основи охоронної діяльності в Україні			
--	--	---	--	--	--

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
		досвід банків щодо створення власної нормативної бази з питань безпеки їх діяльності; концепції безпеки банку, її призначення та основні положення			
Змістовий модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності	Здатність до формування стратегії розвитку системи фінансово-економічної безпеки банку, вміння формувати портфель інновацій банку	Знання основ інноваційної теорії економічного розвитку банку, економіки, основ маркетингу, стратегічного управління сутність недобросовісної конкуренції та її правова оцінка у вітчизняному та міжнародному праві; законодавство України про недобросовісну конкуренцію,	Вміти формувати основні положення інноваційного розвитку банку; розробляти організаційно-економічні заходи зміцнення економічної	Донесення інформації, проблем, рішень та власного досвіду щодо формування стану економічної безпеки банку виходячи із активізації його	Ініціативність при здійсненні управлінських функцій у галузі розробки інноваційної стратегії, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах

		відповідальність за дії, пов'язані з недобросовісною конкуренцією	безпеки; визначити відомості, які є банківською і комерційною таємницею, організувати їх захист у банках	інноваційного розвитку	
--	--	---	--	------------------------	--

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
6		недобросовісну конкуренцію в банках, заходи безпеки щодо протидії й ліквідації наслідків; банківську і комерційну таємницю, організація їх захисту в банках; конфіденційна інформація банків, організація її захисту; доступ у банку до інформації з обмеженим доступом; причини злочинності в банках, найбільш криміногенні операції банків; банківське шахрайство, його	визначити доступ у банку до інформації з обмеженим доступом; визначити ознаки недобросовісної конкуренції в банках, заходи безпеки щодо протидії їй та ліквідації наслідків		

		суть та кваліфікація з точки зору кримінального права, заходи протидії; профілактику злочинів у банках та запобігання їм			
--	--	--	--	--	--

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Починаючи вивчення навчальної дисципліни студент має ознайомитися з її програмою, формами організації навчання, структурою, змістом та обсягом кожної теми, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Тематичний блок даної навчальної дисципліни наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин відведених на			
	лекції	семінарські та практичні заняття	самостійну роботу	поточні консультації
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності				
Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	4	4	13	1
Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні	4	4	13	1
Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	4	4	12	2
Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності				
Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	4	4	13	1
Тема 5. Безпека платіжних систем	4	4	13	1
Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку	4	4	13	1
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	4	4	13	1
Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	4	4	16	2
Всього	32	32	106	10

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності

Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку

Поняття та юридична сутність безпеки банку. Елементи системи безпеки банку, які охороняються нормативно-правовими актами. Економіко-правова основа безпеки банківської діяльності. Суб'єкти безпеки банківської діяльності. Функції безпеки банківської діяльності. Види і форми безпеки банківської діяльності в Україні та за кордоном. Принципи та умови безпеки банківської діяльності.

Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні

Законодавство України, яке регулює діяльність банків. Регулювання безпеки банків. Фактори, що сприяють скоєнню правопорушень у банківській діяльності. Проблеми організаційно-управлінського характеру у банківській діяльності. Нормативно-правові проблеми у банківській діяльності. Загальна структура зловживань, скоєння яких можливе у сфері банківської діяльності. Нормативна база банків із безпеки їх діяльності.

Тлумачення поняття комерційної таємниці. Поняття "конфіденційна інформація". Правовий режим захисту банківської таємниці. Обмеження на одержання інформації, яка становить банківську таємницю. Особливості режиму функціонування банківської й комерційної таємниці. Обов'язкові заходи банків із забезпечення захисту банківської таємниці. Перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю. Відповідальність за зазіхання на таємниці банків. Визначення порядку захисту інформації й організація роботи з нею. Зобов'язання службовців банку про збереження комерційної таємниці, угоди про конфіденційність із клієнтами, партнерами й іншими суб'єктами, з якими банк вступає в правовідносини, пам'ятки, інструкції, заяви.

Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань

Фактори, що сприяють скоєнню правопорушень у банківській діяльності. Скоєння правопорушень у банківській діяльності. Технологія виконання правопорушень у банківській діяльності.

Основні причини, які створюють негативний результат кредитної діяльності. Система заходів безпеки кредитних операцій банків. Класифікація заходів безпеки за строками розвитку кредитних взаємин банків із їхніми клієнтами. Основні критерії оцінки кредитоспроможності позичальників. Формування характеристики позичальника і його діяльності. Завдання перевірки представлених документів із погляду їх вірогідності. Установка відповідного ступеня ризику помилки вибору позичальника. Роль різних підрозділів банку на етапі підготовки до надання кредитів. Етап моніторингу кредитної угоди. Ціль кредитного моніторингу. Основні ознаки, які можуть вказувати на можливість виникнення проблем із поверненням кредитів. Робота банку з повернення боргу. Способи впливу на несумлінного позичальника й повернення кредитних боргів. Сутність безпеки роботи з акціями. Сутність безпеки роботи з векселями. Забезпечення безпеки валютних операцій банків. Боротьба з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей.

Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності

Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах

Розкрадання грошових коштів вкладників шляхом їх повного або часткового не оприбуткування. Способи розкрадання кредитів. Розкрадання та супутні їм злочини, що здійснюються за допомогою платіжного доручення. Особливості розкрадання коштів посадовими особами. Розкрадання матеріальних або грошових коштів. Загальний огляд можливих способів зловживань із використанням акредитива та векселя. Юридична відповідальність за розкрадання та зловживання, що здійснюються безпосередньо у банківських установах.

Погрози безпеки банків за походженням. Основні види шахрайського обману в банках. Зловживання службовим становищем працівників банків. Проникнення зловмисників до платіжних систем банків через інформаційні банківські системи. Способи й методи шахрайства, до яких належить здійснення операцій з так званими першокласними банківськими інструментами (гарантіями, акредитивами, чеками й ін.). Заходи кадрового характеру щодо захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз. Органі-

заційно-технічні заходи щодо захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз. Інтелектуальні заходи, спрямовані на формування у працівників банківського патріотизму.

Тема 5. Безпека платіжних систем

Учасники платіжних систем та їх функції. Переваги та недоліки існуючих механізмів розрахунків у платіжних системах. Фінансові та нефінансові ризики платіжних систем. Способи мінімізації фінансових ризиків у платіжних системах. Механізми захисту інформації в платіжних системах.

Напрями забезпечення безпеки касових операцій: особливим устаткуванням приміщень банків, де проводяться такі операції, і робочих місць співробітників банків, зайнятих у них; особливою поведінкою працівників банків при емісійно-касовій роботі. Обов'язки касира при здійсненні розрахунково-касових операцій. Положення НБУ "Про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їхнім застосуванням". Забезпечення безпеки роботи, пов'язаної з емісією карток. Дії банку, спрямовані на мінімізацію ризиків від операцій із платіжними картками. Забезпечення безпеки під час надання послуг по платіжних картках і роботи з заборгованістю клієнтів.

Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку

Визначення та функції фінансово-економічної безпеки банку. Основні складові фінансово-економічної безпеки банку, їх зміст. Інформаційна безпека банку. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банку. Дії установ банків в екстремальних умовах. Організація охорони і режиму банку.

Закон України "Про захист від несумлінної конкуренції". Безпосередні дії, пов'язані з несумлінною конкуренцією (неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки; неправомірне використання товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; порівняльна реклама; дискредитація суб'єкта (підприємця); купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом; заклик до бойкоту суб'єкта господарювання (підприємця); заклик постачальника до дискримінації покупця (замовника); заклик суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом; підкуп працівника постачальника або покупця (замовника); досягнення неправомірних переваг у конкуренції; неправомірне збирання, розголошення або заклик до розголошення й використання комерційної таємниці). Основні заходи, які

використовуються для протидії несумлінній конкуренції (доскональне вивчення ринків і їх суб'єктів; вибір методів обігу із суб'єктами ринку, використання ділових зв'язків і партнерів для вироблення компромісних рішень із конкурентами; створення нормативної бази підприємств, банків, яка б регламентувала порядок взаємин їх персоналу із зовнішнім середовищем; визначення найбільш імовірних конкурентів і складання прогнозів розвитку взаємин із ними; включення в технології операцій і угод елементів їх захисту; ведення комерційної розвідки в середовищі конкурентів; періодичне публічне оголошення результатів своєї діяльності).

Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку

Організація комерційної розвідки. Структура інформаційно-аналітичної роботи банку. Основні функції і завдання структурно-аналітичного підрозділу. Інформаційні документи банку. Основні засоби і прийоми оцінки та аналізу стану фінансово-економічної безпеки. Побудова систем показників для оцінки і аналізу фінансово-економічної безпеки банківської установи.

Первинна оцінка інформації на основі зіставлення її елементів з відомими моделями. Розподіл відбитої у вигляді предметів, подій, явищ інформації на складові елементи. Об'єднання групи властивостей предмета, об'єкта у єдине ціле, створення моделей відомих об'єктів. Ідентифікація раніше невідомих об'єктів, явищ із уже відомими за якими-небудь загальними ознаками. Розгляд предмета, явища, елемента інформації у відриві від реальності.

Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні

Використання норм права у боротьбі банків із недобросовісною конкуренцією. Забезпечення захисту таємниць банку шляхом використання законодавства та нормативних актів про інформацію. Аналіз злочинних посягань на власність банків і застосування норм банківського права для їх кваліфікації. Посягання на таємниці банків та протидії їм. Об'єктивні причини появи таємниць банку.

Комплекс організаційних і спеціальних заходів, спрямованих на обмеження доступу, захист території, приміщень і об'єктів банку від протиправних зазіхань. Основні вимоги до обладнання входу. Структура банківських приміщень і їхній склад. Перелік необхідних приміщень касового

вузла установи банку. Принцип створення послідовних рубежів безпеки, на яких погрози повинні бути вчасно виявлені. Основні принципи охорони. Кількісний склад сил охорони на один цілодобовий пост.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності

Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку

- 1.1. Сутність безпеки банку, її цілі й завдання.
- 1.2. Види безпеки й форми її організації.
- 1.3. Сили й засоби безпеки банківської діяльності.

Література: [9; 11; 14; 17; 19; 26].

Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні

- 2.1. Правове регулювання захисту таємниць банку.
- 2.2. Відповідальність за зазіхання на таємниці банків.
- 2.3. Нормативна база банку по інформаційній безпеці.

Література: [12; 14; 17; 25; 34].

Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань

- 3.1. Забезпечення безпеки кредитних операцій банків.
- 3.2. Забезпечення безпеки роботи банків на фондовому ринку.
- 3.3. Забезпечення безпеки валютних операцій банків.
- 3.4. Боротьба з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей.

Література: [6; 11; 14; 27; 29].

Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності

Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо в банківських установах

- 4.1. Зовнішні й внутрішні загрози, їхня характеристика й тенденції розвитку.

4.2. Банківське шахрайство й зловживання службовим становищем працівників банків.

4.3. Неправомірне одержання інформації й захист від нього.

4.4. Захист матеріальних цінностей, устаткування й технічних засобів від протиправних зазіхань.

Література: [8; 12; 15; 18; 22].

Тема 5. Безпеку платіжних систем

5.1. Забезпечення безпеки проведення у банках касових операцій.

5.2. Особливості забезпечення безпеки роботи банків із пластиковими платіжними засобами.

Література: [5; 10; 18; 33; 38].

Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку

6.1. Сутність несумлінної конкуренції й промислового шпигунства, їхній прояв у банках.

6.2. Неправомірне одержання інформації й захист від нього.

6.3. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банку.

6.4. Дії установ банків в екстремальних умовах.

Література: [2; 6; 9; 11; 36].

Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку.

7.1. Моделювання об'єкта, діяльності, стану або окремої події.

7.2. Використання моделі в процесі забезпечення безпеки банку.

Література: [4; 5; 7; 8; 23].

Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні

8.1. Обладнання й технічна захищеність банків.

8.2. Організація охорони банків.

8.3. Режимы охорони.

Література: [4; 6; 18; 23; 36].

5. Плани семінарських (практичних) занять

План проведення семінарських та практичних занять наведено у табл. 4.

План проведення семінарських і практичних занять

Назва теми	Програмні запитання	Питання для дискусій	Кільк. год.	Література
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності				
Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	Поняття та юридична сутність безпеки банку. Елементи системи безпеки банку, які охороняються нормативно-правовими актами. Суб'єкти безпеки банківської діяльності	Функції безпеки банківської діяльності. Види і форми безпеки банківської діяльності в Україні та за кордоном. Принципи та умови безпеки банківської діяльності	4	[9; 11; 14; 17; 19; 26]
Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні	Регулювання безпеки банків. Фактори, що сприяють скоєнню правопорушень у банківської діяльності. Проблеми організаційно-управлінського характеру у банківської діяльності	Нормативно-правові проблеми у банківській діяльності. Нормативна база банків з безпеки їх діяльності. Загальна структура зловживань, скоєння яких можливе у сфері банківської діяльності	4	[12; 14; 17; 25; 34]
Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	Проблеми організаційно-управлінського характеру у банківської діяльності. Нормативно-правові проблеми у банківській діяльності. Фактори, що сприяють скоєнню правопорушень у банківської діяльності	Загальна структура зловживань, скоєння яких можливе у сфері банківської діяльності. Скоєння правопорушень у банківської діяльності. Технологія виконання правопорушень у банківської діяльності	4	[6; 11; 14; 27; 29]

1	2	3	4	5
Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності				
Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	Розкрадання грошових коштів вкладників шляхом їх повного або часткового не оприбуткування. Способи розкрадання кредитів. Розкрадання та супутні їм злочини, що здійснюються за допомогою платіжного доручення. Особливості розкрадання коштів посадовими особами	Розкрадання матеріальних або грошових коштів. Загальний огляд можливих способів зловживань із використанням акредитива та векселя. Юридична відповідальність за розкрадання та зловживання, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	4	[8; 12; 15; 18; 22]
Тема 5. Безпека платіжних систем	Фактори впливу на вибір фізичними та юридичними особами посередників у платіжній системі. Функції банку-платника, банку-отримувача, банку-емітента та банку-еквайра. Функції клірингових установ. Роль агента з розрахунків. Організація карткових розрахунків. Роль Центрального банку у діяльності платіжної системи. Вимоги до системи захисту банківської інформації. Види та методи криптографічного захисту	Забезпечення руху грошових коштів між учасниками карткових систем. Види фінансових ризиків, їхня сутність та зміст. Причини виникнення нефінансових ризиків, їх види та можливі наслідки. Основні підходи та методи зниження ризиків стосовно обмеження обсягу розрахунків та з точки зору забезпечення надійності розрахунків. Визначення чистої позиції банків у кінці банківського дня за результатами розрахунків за принципами багатостороннього та двостороннього клірингу	4	[5; 10; 18; 33; 38]
Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки бан-	Підрозділ безпеки комерційного банку, його функції та завдання. Обов'язки персоналу банку щодо виконання	Основні засади організації захисту матеріальних цінностей у комерційному банку. Засади безпеки банку щодо протидії	4	[2; 6; 9; 11; 36]

ку	заходів безпеки його діяльності. Конфіденційна інформація, її сутність та зміст	відмиванню грошей отриманих незаконним шляхом		
----	--	---	--	--

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5
	Організація захисту інформації з обмеженим доступом у комерційному банку. Економічна безпека банку, її сутність, зміст та основні характеристики	Об'єкти та джерела інформації у сферах інформаційної уваги банку. Технологія оцінки фінансово-економічної безпеки банку		
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банку, його сутність та зміст. Сфери інформаційної уваги банку та їх характеристика. Структура інформаційних ресурсів банку, шляхи та способи їх формування. Сфери інформаційної уваги банку та їх характеристика. Об'єкти та джерела інформації у сферах інформаційної уваги банку Інформаційні документи в інформаційно-аналітичній роботі. Інформаційний аудит та інформаційний моніторинг і їх характеристика	Основи безпеки кадрової роботи в банку. Форми та способи перевірки кандидатів на роботу в банку. Контроль роботи персоналу банку. Мотивація роботи персоналу та формування банківського патріотизму. Мотиви скоєння правопорушень та злочинів працівниками банку Профілактика та попередження правопорушень і злочинів у банку. Формування особистої безпеки у персоналу банку	4	[4; 5; 7; 8; 23]
Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	Використання норм права у боротьбі банків із недобросовісною конкуренцією. Забезпечення захисту таємниць банку шляхом використання законодавства та нормативних актів про інформацію	Аналіз злочинних посягань на власність банків і застосування норм банківського права для їх кваліфікації. Посягання на таємниці банків та протидії їм.	4	[4; 6; 18; 23; 36]

		Об'єктивні причини появи таємниць банку		
--	--	---	--	--

6. Самостійна робота студентів

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 5.

Таблиця 5

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання	Рекомендована література
1	2	3
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності		
Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	Суспільна та економічна обумовленість безпеки банківської діяльності в Україні. Місце і роль безпеки бізнесу, в тому числі й банківського, у системі національної безпеки країни. Аналіз загроз діяльності комерційних банків у сучасних умовах розвитку банківської системи. Економічна оцінка недобросовісної конкуренції на ринку банківських послуг. Формування завдань безпеки банківської діяльності	[9; 11; 14;17; 19; 26]
Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні	Використання досвіду іноземних країн щодо забезпечення безпеки підприємницької діяльності у роботі з організації безпеки вітчизняних банків. Переваги та недоліки нормативно-правового забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні. Судові процеси	[12; 14; 17; 25; 34]
Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	Шляхи забезпечення активної діяльності системи безпеки комерційного банку. Робота керівника установи банку щодо організації безпеки його діяльності. Організація роботи у комерційному банку з профілактики та попередження реалізації загроз його діяльності. Планування заходів безпеки у комерційному банку. Судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб	[6; 11; 14; 27; 29]

1	2	3
Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності		
Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	<p>Методика перевірки ділової активності позичальників банківських кредитів.</p> <p>Методика перевірки клієнтів для отримання платіжних карток міжнародної платіжної системи.</p> <p>Методика відбору відомостей, що становлять комерційну таємницю банку.</p> <p>Методика відбору відомостей, що становить конфіденційну інформацію банку.</p> <p>Методика роботи сил безпеки щодо захисту вексельних операцій банку.</p> <p>Загальна методика перевірки кандидатів на роботу в банк.</p> <p>Методика проведення інформаційного аудиту в підрозділах установи банку</p>	[8; 12; 15; 18; 22]
Тема 5. Безпека платіжних систем	<p>Умови членства банківських установ у платіжних системах.</p> <p>Механізми надання кредитів Центральними банками для покриття від'ємної позиції.</p> <p>Апаратні та програмні засоби захисту інформації.</p> <p>Розвиток еквайрингової діяльності в Україні.</p> <p>Основи функціонування процесингових центрів.</p> <p>Механізм роботи Інтернет-банків.</p> <p>Розрахунки за допомогою "електронного гаманця"</p>	[5; 10; 18; 33; 38]
Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку	<p>Економічна безпека банку, її види.</p> <p>Логічний взаємозв'язок між видами безпеки банківської діяльності.</p> <p>Системний підхід до безпеки банківської діяльності.</p> <p>Визначення детермінуючих чинників фінансово-економічної безпеки банківської установи.</p> <p>Формування системи фінансово-економічної безпеки банку</p>	[2; 6; 9; 11; 36]
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-	<p>Проведення економічної оцінки наслідків екстремальної ситуації.</p> <p>Існуючі методичні підходи до оцінки стану безпеки діяльності банківської установи.</p> <p>Переваги інтегральних методів оцінки фінансово-</p>	[4; 5; 7; 8; 23]

економічної безпеки банку	во-економічної безпеки банку	
---------------------------	------------------------------	--

Закінчення табл. 5

1	2	3
	Управлінський аналіз безпеки банківської діяльності. Методи забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської установи	
Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	Сучасні проблеми та тенденції розвитку банківської системи України. Основні загрози національної безпеки банківської діяльності. Аналіз конкурентного середовища банківської діяльності в Україні. Шляхи вдосконалення правового забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	[4; 6; 18; 23; 36]

7. Контрольні запитання для самодіагностики

Проведення самодіагностики студентом забезпечує його якісну підготовку до практичних, семінарських занять та контрольних заходів у вигляді поточного та підсумкового контролів. Контрольні запитання для самодіагностики наведені в табл. 6.

Таблиця 6

Приклади контрольних запитань для самодіагностики

Назва теми	Контрольні запитання для самодіагностики
1	2
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи безпеки банківської діяльності	
Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	Сутність недобросовісної конкуренції та промислового шпигунства, їх прояв у банках. Забезпечення безпеки валютних операцій банку. Види і форми організації безпеки банківської діяльності. Використання норм права у боротьбі банків із недобросовісною конкуренцією
Тема 2. Нормативно-правові умови організації	Забезпечення роботи банків із пластиковими платіжними засовами. Боротьба з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей. Загальна структура зловживань, скоєння яких можливе у сфері

безпеки банківської діяльності в Україні	банківської діяльності. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банку
--	---

Закінчення табл. 6

1	2
Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банку. Порівняльна характеристика структур приватних правоохоронних систем розвинутих країн. Сили і засоби безпеки банківської діяльності. Дії установ банку в екстремальних умовах
Змістовний модуль 2. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності	
Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	Функції та структура підрозділу безпеки банку. Зовнішні та внутрішні загрози банку, причини виникнення та характеристика. Організаційно-технічні заходи банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз. Забезпечення безпеки проведення в банку касових операцій. Основні об'єкти захисту банку
Тема 5. Безпека платіжних систем	Механізм управління фінансовими та не фінансовими ризиками. Загальний огляд можливих способів зловживань із використанням акредитива та векселя. Сутність безпеки банку, її мета і завдання. Законодавство України, яке регулює діяльність банків
Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку	Нормативна база банків із безпеки їх діяльності. Об'єктивні причини появи таємниць банку. Форми реалізації заходів безпеки банку. Основні види ризиків, характерні для сучасної банківської справи
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	Особливості системи моніторингу банківських ризиків. Банківське шахрайство і зловживання службовим становищем працівників банку. Особливості розкрадання коштів посадовими особами Посягання на таємниці банків та протидії їм. Основні заходи протидії від недобросовісної конкуренції
Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	Можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами. Технологія виконання правопорушень у банківській діяльності. Фактори, що сприяють скоєнню правопорушень у банківській діяльності. Принципи та основні функції безпеки банківської діяльності

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

1) за засвоєнням теоретичного матеріалу – консультації: індивідуальні (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу навчальної дисципліни); групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

2) за засвоєнням практичного матеріалу – консультації індивідуальні (розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання) й групові (розгляд рольових ігор, які потребують колективного обговорення);

3) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальний захист самостійних та індивідуальних завдань; підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі або на науковій конференції.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій: проблемних лекцій, семінарських занять, рольових ігор, дискусій, презентацій та кейс-методів.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи формування та реалізації системи безпеки підприємства	
Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	Проблемна лекція щодо визначення категоріального апарату дисципліни, змісту та сутності основних понять. Презентація змісту модулів навчальної дисципліни, структури, переліку завдань для аудиторної та самостійної роботи

Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні	Проблемна лекція щодо напрямів застосування отриманих знань у практичній діяльності банків, формування та реалізація системи безпеки на прикладі конкретних банків
Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	Семінар-дискусія щодо визначення найбільш поширених у практиці методів і моделей аналізу для забезпечення системи економічної безпеки підприємства, способів обробки економічної інформації

Закінчення табл. 7

1	2
Змістовний модуль 2. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою промислових підприємств	
Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	Проблемна лекція щодо визначення сутності розкрадань та зловживань у банках, існуючих підходів із протидії та проблем їхнього обґрунтування. Організація семінару-дискусії на тему способів моделювання захисту від розкрадань та зловживань
Тема 5. Безпека платіжних систем	Міні-лекція стосовно проблем захисту платіжних систем
Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку	Проблемна лекція щодо можливостей використання табличного редактора Excel та пакета прикладних програм при проведенні аналізу фінансово-економічної безпеки банку
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	Організація семінару-дискусії на тему інвестиційної привабливості промислових підприємств України та огляд пропозицій сторонніх організацій щодо оцінки бізнесу
Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	Презентація переліку отриманих знань із безпеки банківської діяльності на прикладі розв'язаних практичних завдань і теоретичного матеріалу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленні здатностей приймати самостійні рішення; виробленні здібностей до колективних рішень; виробленні здібностей до соціальної інтеграції; набутті навичок розв'язання конфліктів.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах: оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять; оцінювання індивідуальної роботи завдання студента; проведення модульного контролю.

Оцінювання знань студента під час семінарських та практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу навчальної дисципліни;
- б) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- в) рівень виконання модульного завдання.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теоретичної складової навчальної дисципліни;
- 2) рівень засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою і додатковою сучасною літературою при підготовці питань, що виносяться на самостійне опрацювання;
- 4) уміння поєднувати теорію із практикою у ході аналізу проблемних ситуацій, що розглядаються у процесі захисту індивідуальних робіт;
- 5) активність роботи на семінарських заняттях при обговоренні поставлених проблем;
- 6) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння узагальнювати матеріал та робити відповідні висновки, вміння формулювати питання до аудиторії.

Для отримання позитивної підсумкової оцінки за навчальною дисципліною необхідно набрати не менше 60 балів.

Оцінювання теоретичного матеріалу здійснюється шляхом опитування за темами. Відповідь студента оцінюється за такими критеріями.

Оцінка 5 балів ставиться за системне, глибоке засвоєння програм-

ного матеріалу і ефективно його застосування. Відповідь студента на теоретичне питання має бути повною, ґрунтовною, логічною, правильною та послідовною.

Оцінка 4 бали ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому. При відповіді на теоретичні запитання припускаються несуттєві помилки.

Оцінка 3 бали ставиться за часткове висвітлення теоретичних питань. Припускаються помилки при визначенні основних понять.

Оцінка 2 бали виставляється за оволодіння матеріалом на рівні окремих фрагментів, які становлять незначну частину запитань теоретичного характеру.

Оцінка 1 бал ставиться за майже повне не володіння навчальним матеріалом із конкретних теоретичних питань.

Оцінка 0 балів – відповіді немає.

Виконання практичних, індивідуальних та самостійних завдань оцінюється за такими критеріями:

5 балів ставиться тоді, коли завдання вирішене правильно. Відповідь у цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, але допущені несуттєві помилки.

4 бали – завдання виконане частково або повністю без належних обґрунтованих висновків. Студент при наданні відповіді припускається помилки або формулює помилкові висновки.

3 бали виставляється у разі, коли завдання виконано в цілому правильно, але при цьому студент припускається арифметичних помилок. Висновок сформульовано нечітко, або він взагалі відсутній.

2 бали виставляється у разі, коли студент використовує окремі елементи аналізу інформації, припускається помилок.

1 бал – завдання виконане неправильно.

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль проводиться один/два (залежно від кількості тижнів у семестр) рази у семестр і передбачає перевірку опанування студентом лекційного матеріалу в формі теоретичних питань, а також вміння застосовувати отримані знання на практиці в формі вирішення конкретних завдань. Рейтинг-план навчальної дисципліни наведений у табл. 8.

Таблиця 8

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістовного модуля		Лекції	Практичні	ДЗ	Компонент своєчасності	Доповідь	Тестовий контроль	Поточні КР	Колоквіум	Σ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМ 1	Тема 1. Теоретичні основи забезпечення безпеки банку	1	1	5						40

Закінчення табл. 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Тема 2. Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні	1	1	5	1			5		
	Тема 3. Захист банківських операцій від злочинних посягань	1	1	5			5			
ЗМ 2	Тема 4. Способи розкрадань та зловживань, що здійснюються безпосередньо у банківських установах	1	1	5	1				20	60
	Тема 5. Безпека платіжних систем	1	1	5						
	Тема 6. Сутність фінансово-економічної безпеки банку	1	1	5	1			5		
	Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	1	1	5			5			

Тема 8. Забезпечення безпеки банківської діяльності в Україні	1	1	5	1					
Σ	8	8	40	4		10	10	20	100

Приклад завдань для проведення модульного контролю.

Завдання 1 (стереотипне).

Внаслідок загострення конкурентної боротьби та розширення масштабів діяльності банку виникла необхідність створення власної служби безпеки. Зробіть розрахунок необхідної кількості робітників, які потрібні для ефективної роботи служби безпеки банку.

Завдання 2 (діагностичне).

Підприємство отримує в банку В під гарантію банку А кредит, кошти від якого присвоюються керівництвом підприємства і банком А. Розкрийте сутність схеми шахрайства даного підприємства і банку А.

Завдання 3 (діагностичне).

Підприємство взяло кредит у банку та не повернуло його у визначений термін. Клопотання про пролонгацію кредиту керівник підприємства не надав і кредит переведено до категорії прострочених. Визначити практичні дії банку та можливі заходи впливу на недобросовісного позичальника щодо повернення боргу.

Завдання 4 (евристичне).

Визначити права та обов'язки керівника банку з питань безпеки, начальнику підрозділу банку, охоронців та працівників банку щодо виконання вимог банківської безпеки. Змоделювати дії кожного з учасників якщо:

1) охоронець банку виявив при вході у працівника банку власну кінокамеру, яку він намагається взяти з собою на робоче місце;

2) працівник банку по закінченню робочого дня забирає додому на опрацювання внутрішні документи банку;

3) працівник банку виявив втрату ключа від сейфу, який стоїть у відділенні.

Загальна оцінка модульної контрольної роботи є сумою оцінок за кожне завдання.

Отримана загальна оцінка сформованості компетентностей за результатами вивчення навчальної дисципліни, згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів університету в

систему оцінювання за школою ECTS, конвертується в підсумкову модульну оцінку за міжнародною шкалою ECTS (табл. 9).

Таблиця 9

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Оцінка в національній системі	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Кількість балів із навчальної дисципліни
1	2	3	4
Відмінно	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	≥ 90

Закінчення табл. 9

1	2	3	4
Добре	B	Дуже добре – вище від середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	Добре – загалом правильна робота з певною кількістю помилок	75 – 81
Задовільно	D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	66 – 74
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 65
Незадовільно	FX	Незадовільно – потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	35 – 59
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	< 35

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / під ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2003. – 599 с.

2. Артеменко Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук / Д. А. Артеменко. – Ростов-н/Д, 1999. – 25 с.

3. Балабанов М. Т. Основы финансового менеджмента / М. Т. Бала-

банов. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 480 с.

4. Банківський менеджмент : навч. посібн. / О. А. Кириченко, І. В. Геленко, С. Л. Роголь та ін. ; за ред. О. А. Кириченка. – 3-тє вид, перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.

5. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.

6. Берлач А. І. Безпека бізнесу : навч. посібн. / А. І. Берлач. – К. : Університет "Україна", 2007. – 280 с.

7. Білоус В. Т. Організаційно-правове забезпечення боротьби з відмивання доходів незаконного походження : монографія / В. Т. Білоус, В. М. Попович, М. В. Попович. – К., 2001. – 260 с.

8. Брігхем С. Ф. Основи фінансового менеджменту / С. Ф. Брігхем ; перекл. з англ. – К. : Молодь, 1997. – 1000 с.

9. Вавдіюк Н. С. Відмивання грошей як фінансова небезпека функціонування легальної економіки регіону / Н. С. Вавдіюк // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси". Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет. Випуск 3(12). – Ч. 2. відп. ред. докт. екон. наук, професор З. В. Герасимчук. – Луцьк, 2006. – 272 с.

10. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – 320 с.

11. Гамза В. А. Безопасность банковской деятельности : учебник / В. А. Гамза, И. Б. Ткачук. – М. : Маркет ДС, 2006. – 424 с.

11.2. Додаткова

12. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / за ред. О. Г. Білоруса. – К. : КНЕУ, 2001. – 733 с.

13. Гриценко Р. Економічна безпека банківської системи України / Р. Гриценко // Вісник НБУ. – 2003. – № 4. – С. 27–28.

14. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : монографія / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2003. – 368 с.

15. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності : навч. посібн. / М. І. Зубок. – К. : КНЕУ, 2002. – 190 с.

16. Зубок М. І. Основи безпеки комерційної діяльності підприємств та банків : навч.-метод. посібн. / М. І. Зубок. – К. : Київ. нац. торг.-екон.

ун-т, 2005. – 201с.

17. Качка Т. Боротьба з відмиванням грошей: Комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідності законодавства України і Європейського Союзу в сфері боротьби та запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом / Т. Качка. – К. : Реферат, 2004. – 288 с.

18. Клеков О. Банківська безпека : навч. посібн. / О. Клеков. – К. : Бліц-інформ, 1997. – 197 с.

19. Ковальчук Т. Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійного аналітика / Т. Т. Ковальчук. – К. : Знання, 2004. – 215 с.

20. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

21. Козьменко С. М. Стратегічний менеджменту у банку : навч. посібн. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2003. – 734 с.

22. Лаптев С. Г. Концепція про місце і роль недержавних підприємств безпеки в системі захисту економічної безпеки України / С. Г. Лаптев ; Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України. – Київ, 10 – 17 травня 2001 р. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2003. – 462 с.

23. Ліпкан А. Безпекознавство : навч. посібн. / А. Ліпкан. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.

24. Маслеченков Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке / Ю. С. Маслеченков. – М. : Перспектива, 1996. – 158 с.

25. Могильный А. Основы безопасности бизнеса / А. Могильный, В. Бесчастный, Ю. Винокуров. – Донецк : КП "Регион", 2000. – 318 с.

26. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. – К. : КВІЦ, 1999. – 461 с.

27. Полтавська Є. О. Платіжні системи : навч. посібн. / Є. О. Полтавська, П. М. Куліков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 220 с.

28. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 1999. – 280 с.

29. Роуз П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз ; пер. с англ. со 2-го изд. – М. : ДелоЛтд, 1995. – 768 с.

30. Сидоров В. Основные направления укрепления безопасности банков / В. Сидоров // Банковские системы и оборудование. – 1994. –

№ 7. – С. 5.

31. Стрельбицька Л. М. Основи безпеки банківської системи України та банківської діяльності : монографія / Л. М. Стрельбицька, М. П. Стрельбицький. – К. : Кондор, 2004. – 600 с.

32. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави : навч. посібн. / А. І. Сухоруков, О. Д. Ладюк. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.

33. Фінансове право : навч. посібн. для студентів юрид. вузів та факультетів. – К. : Вентурі, 1995. – 272 с.

34. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2004. – 288 с.

35. Экономическая безопасность: производство – финансы – банки / под ред. В. К. Сенчагова. – М. : Финстатинформ, 1998. – 616 с.

36. Экономическая безопасность: производство – финансы – банки / под ред. В. К. Сенчагова. – М. : Финстатинформ, 2006. – 621 с.

37. Ярочкин В. И. Безопасность банковских систем / В. И. Ярочкин. – М. : Ось-89, 2004. – 416 с.

38. Ярочкин В. И. Секьюритология – наука о безопасности жизнедеятельности / В. И. Ярочкин. – М. : Ось-89, 2000. – 400 с.

39. Ярочкин В. Словарь терминов и определений по безопасности и защите информации / В. Ярочкин, Т. Шевцова. – М. : Ось-89, 1996.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

40. Бердинский А. Концепция безопасности коммерческого банка [Электронный ресурс] / А. Бердинский. – Режим доступа : www.bre.ru/security/7576.html.

41. Букин С. Безопасность банка [Электронный ресурс] / С. Букин. – Режим доступа : www.bizcom.ru/security/2003-09/01.html.

42. Концепция безопасности коммерческого банка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.arb.ru/departs/s_konc.htm.

43. Різник Н. С. Електронний посібник з дисципліни "Безпека банківської діяльності" [Електронний ресурс] / Н. С. Різник. – Режим доступу : <http://lib.lntu.info/books/fof/bs/2011/11-15/>.

Зміст

Вступ

3

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	6
2. Тематичний план навчальної дисципліни	10
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	11
4. Плани лекцій	15
5. Плани семінарських (практичних) занять	16
6. Самостійна робота студентів	20
7. Контрольні запитання для самодіагностики	22
8. Індивідуально-консультативна робота	23
9. Методики активізації процесу навчання	24
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	25
11. Рекомендована література	30
11.1. Основна	30
11.2. Додаткова	31
11.3. Ресурси мережі Інтернет	33

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни
"БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів спеціальності 8.18010014
"управління фінансово-економічною безпекою"
всіх форм навчання

Укладач **Котов Антон Миколайович**

Відповідальний за випуск **Отенко І. П.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2014 р. Поз. № 6 ЕВ. Обсяг 34 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*